

Yttrande över betänkandet Lov att välja – lag om valfrihetssystem (SOU 2008:15)

Ärendet

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden skall yttra sig över betänkandet.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att att överlämna detta yttrande till landstingsstyrelsen samt

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens synpunkter

Frittvalutredningens uppdrag har varit att

- undersöka förutsättningarna för att ge äldre och personer med funktionsnedsättning en utökad möjlighet att välja utförare av socialtjänstinsatser samt lämna förslag på valfrihetssystem
- klargöra om det finns juridiska förutsättningar för att även inom hälso- och sjukvården använda det valfrihetssystem som utredaren föreslår för äldre- och handikappomsorgen (tilläggsdirektiv dir. 2007:180)

Utredningens huvudsakliga förslag är att riksdagen stiftar en ny lag kallad lag om valfrihetssystem (LOV). Vidare föreslås att det inrättas en nationell databas för löpande annonsering om valfrihetssystem samt att Ekonomistyrningsverket ges ansvar för denna.

Förvaltningens uppfattning är att det är positivt att regeringen tar initiativet att lagstiftningsvägen stärka den utveckling mot valfrihet och patientstyrd vård som redan påbörjats i flera landsting, däribland Stockholms läns landsting. En situation där enhetlighet råder nationellt kring spelreglerna stärker möjligheten för nya aktörer att etablera sig och gynnar därmed

konkurrensen. Tanken på en nationell databas för löpande annonsering verkar också i denna riktning.

Förvaltningen konstaterar vidare att den verksamhet som redan startat under namnet "Vårdval Stockholm" är i linje med utredningens förslag. Endast smärre anpassningar av Vårdval Stockholm skulle behövas efter ikraftträdande av lagförslaget.

För att ett system för slutande av avtal med externa aktörer skall upplevas som rättvist är det viktigt att en leverantör som anser sig förfördelad har en möjlighet att begära rättslig prövning. Detta krav tillgodoses i det aktuella lagförslaget.

Förvaltningen konstaterar vidare att det finns ett behov av en komplettering av de tjänster som skall vara möjliga att tillhandahålla med stöd av LOV. Som lagförslaget ser ut i betänkandet finns det tjänster som landstingen är skyldiga att tillhandahålla enligt hälso- och sjukvårdslagen som inte omfattas av LOV. Ett sådant exempel är tolktjänster för döva och hörselskadade.

Utredningens förslag begränsar möjligheterna att använda lagförslaget till tjänster där det är den enskilde som väljer utförare. Detta innebär att stora delar av sjukvården undantas. Detta gäller exempelvis verksamheter där en läkare remitterar en patient till en annan vårdgivare. En ny lag borde ge möjlighet att använda ett auktoriseringsförfarande även om inte patienten direkt väljer utförare. Detta skulle minska en del av de problem de nya skrivningarna i LOU kring ramavtal innebär för sjukvården.

Allmänt gäller att det finns en målkonflikt inbyggd i lagstiftningen som reglerar tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdstjänster via privata entreprenörer. Å ena sidan är det viktigt att värna om konkurrens och likabehandling. Detta mål är en viktig utgångspunkt för lagstiftningen på upphandlingsområdet. Å andra sidan visar erfarenheter från landstingen – inte minst från Stockholms läns landsting – att tiden före och efter ett byte av leverantör kan medföra negativa konsekvenser för vården och därmed för medborgarna. Exempel på sådana problem är produktionsbortfall och problem med intrimning av IT-system. Förvaltningen konstaterar med anledning av detta att LOV bara löser en del av de problem som finns inom området upphandling av hälso- och sjukvårdstjänster. Det är därför angeläget att frittvalutredningens arbete följs av en översyn av tillämpningen av LOU på hälso- och sjukvårdstjänster, bl.a. vad gäller möjligheten till längre avtalstider än de som hittills varit gängse. En annan viktig punkt att beakta i en sådan översyn är reglerna om ramavtal och deras konsekvenser för upphandling av hälso- och sjukvård.

När det gäller fördelningen av de stimulansmedel som finns avsatta för att befrämja inrättandet av valfrihetssystem är det önskvärt att detta avsnitt förtydligas på så vis att det framgår att detta inte gäller enbart primärkommunerna utan även landstingskommuner. Vidare anser förvaltningen att medlen bör fördelas i proportion till omfattningen på de planerade aktiviteterna avseende valfrihetssystem.

Catarina Andersson Forsman

Patrik Hansson